

## РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

мирне співіснування з позиції взаємного невтручання в життя та інтереси соціальних груп, які різняться за національними, релігійними, соціальними, територіальними, історичними та іншими ознаками.

У наші дні досягнути ментальність можна лише у тісному зв'язку зі світобаченням народу, оскільки будь-які спроби перетворення свідомості, що не відповідає способу мислення тої чи іншої нації, можуть бути відкинуті чи заблоковані. Якщо ж шляхи реформування суспільства визначені з урахуванням національної ментальності та гармоніюють з нею, тоді виникають можливості як для динамічного й ефективного розвитку всього соціуму, так і для максимально повної самореалізації окремих індивідів [2, 155].

Таким чином, досягнення гармонії між людьми може відбутися через звернення до традиційних форм існування, усвідомлення своєї самотності та ідентичності через збереження багатоточкових

звичаїв, традицій та обрядів українського народу. Саме такий шлях може привести нас до відновлення національної ментальності, а відтак гарантувати успішний розвиток країни у майбутньому.

1. Гнатенко П.І. *Український національний характер*. – К.: "ДОК - К", 1997. – 116 с.

2. Дубенецький Е. *Осягнути національну ментальність* //Березіль. – 1996. – №1 – 2. – С. 152 – 155.

3. Поплавська Г. *Особливості національного менталітету та побудова правової держави в Україні*. //Філософська думка. – 2004. – № 1. – С. 73 – 91.

4. Пролєєв С. *Національне буття: тотальність культури та альтернатива побуту*. //Філософська думка. – 2002. – № 6. – С. 135 – 151.

5. Тиводар М.П. *Закарпаття: народознавчі роздуми*. – Ужгород: Карпати, 1995. – 208 с.

Віра Возницька, аспірант

Львівської державної фінансової академії

## РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*У статті розглядаються проблеми функціонування та перспективи розвитку вітчизняного ринку цінних паперів.*

**Постановка проблеми.** Швидкий та ефективний економічний розвиток країни неможливий без одного з його найважливіших сегментів – розвинутого фондового ринку, що успішно функціонує. Досвід зарубіжних економічно розвинених країн показує, що саме державні цінні папери є найбільш надійним та ліквідним видом капіталовкладень, що є привабливим як для юридичних, так і для фізичних осіб. Тому держава повинна дбати про розвиток цього стратегічно важливого ринкового сегменту та усвідомлювати, що політика держави на ринку цінних паперів є невід'ємною частиною її фінансової політики і повинна викликати довіру як інвесторів, так і суспільства в цілому.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблеми функціонування ринку цінних паперів висвітлені в працях зарубіжних вчених – М. Бейлі, А. Лайнера, У. Викри, Ф. Джонсона, та їх вітчизняних колег – О. Барановського, О. Гаврилюка, І. Лютого, В. Мигашко [7].

**Виклад основного матеріалу.** Ефективність функціонування ринку цінних паперів перш за все залежить від мікро- та макросередовища, адже його основна функція – акумулювання грошових коштів для фінансового забезпечення активної підприємницької діяльності. Вітчизняний ринок цінних паперів виник у результаті приватизаційних процесів, де не остання роль була відведена державному регулюванню. Цікаво, що при його становленні домінуючий вплив мали наступні фактори – проведення пенсійної реформи, грошової та масової приватизації, і вплив цих чинників робить неможливим успішну діяльність фондового ринку через ігнорування хоча б одного з них. Нижче наведено форми та сформульовано мету регулювання державою однієї з найважливіших складових фінансового ринку країни – ринку цінних паперів.

Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні включає у себе як нормативно-правові основи діяльності, так і регулювання та визначення правил випуску, обсягу та обігу цінних

# РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Таблиця 1.1

**Мета та форми державного регулювання ринку цінних паперів**

| Форми регулювання ДЦП                                                                                                                                                                                                 | Мета регулювання ДЦП                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| - прийняття актів законодавства з питань діяльності учасників ринку ЦП                                                                                                                                                | реалізація єдиної державної політики у сфері випуску та обігу цінних паперів та їх похідних                                                                                                                                                                      |
| - регулювання випуску та обігу цінних паперів, прав та обов'язків учасників ринку ЦП                                                                                                                                  | створення умов для ефективної мобілізації та розміщення учасниками ринку цінних паперів фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства                                                                                                                  |
| - видача спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення професійної діяльності на ринку ЦП та забезпечення контролю за їх діяльністю                                                                                   | одержання учасниками ринку цінних паперів інформації про умови випуску та обігу цінних паперів, результати фінансово-господарської діяльності емітентів, обсяги і характер угод з цінними паперами та іншої інформації, що впливає на формування цін на ринку ЦП |
| - заборона та зупинення на певний термін (до 1 року) професійної діяльності на ринку ЦП у разі відсутності ліцензії на цю діяльність та притягнення до відповідальності за її здійснення згідно чинного законодавства | забезпечення рівних можливостей для доступу емітентів, інвесторів та посередників на ринку ЦП                                                                                                                                                                    |
| - реєстрація випусків (емісій) цінних паперів та інформації про випуск (емісію) цінних паперів;                                                                                                                       | гарантування прав власності на цінні папери                                                                                                                                                                                                                      |
| - контроль за дотриманням емітентами порядку реєстрації випуску цінних паперів та інформації про їх випуск, умов їх продажу та розміщення, передбачених такою інформацією                                             | захисту прав учасників фондового ринку                                                                                                                                                                                                                           |
| - створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням цих прав емітентами цінних паперів та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів                                     | інтеграція в європейський та світовий фондовий ринки                                                                                                                                                                                                             |
| - контроль за достовірністю інформації, що надсилається емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів контролюючим органам                                                      | інтеграція в європейський та світовий фондовий ринки                                                                                                                                                                                                             |
| - встановлення правил та стандартів здійснення операцій на ринку цінних паперів та контролю за їх дотриманням                                                                                                         | дотримання учасниками ринку ЦП вимог актів законодавства                                                                                                                                                                                                         |
| - контроль за системами ціноутворення на ринку цінних паперів та діяльністю осіб, які обслуговують випуск та обіг цінних паперів                                                                                      | запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринку ЦП                                                                                                                                                                       |
| - проведення інших заходів щодо державного регулювання і контролю за випуском і обігом цінних паперів.                                                                                                                | контролю за прозорістю та відкритістю ринку ЦП [2].                                                                                                                                                                                                              |

паперів, реєстрацію нових випусків, ліцензування на ринку цінних паперів, захист прав інвесторів, контроль за дотриманням антимонопольного законодавства, а за порушення встановлених норм передбачено адміністративну та кримінальну відповідальність. У таблиці 1.2. наглядно показано види санкцій та штрафів, що застосовуються до порушників загальностворених правил провадження діяльності на фондовому ринку.

У світовій практиці регулювання ринку цінних паперів здійснюється у вигляді прямого та

непрямого втручання уповноважених органів у його функціонування. До основних напрямів прямого втручання належить увесь комплекс законотворчої діяльності представницьких органів і органів виконавчої влади з проблем ринку цінних паперів. Керують діяльністю фінансових інститутів, що функціонують на ринку цінних паперів, а також регулюють її державні органи [1]. В Україні цими органами є Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонд державного майна, Кабінет Міністрів України, Антимонопольний комітет. Ці державні інститути

# РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Таблиця 1.2

**Види санкцій за порушення правил ведення професійної діяльності на фондовому ринку**

| Вид порушення                                                                                                                                                                                            | Розмір санкції                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| - випуск в обіг та розміщення незареєстрованих цінних паперів                                                                                                                                            | - від 10000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або в розмірі 150 відсотків прибутку одержаних в результаті цих дій |
| - за діяльність на фондовому ринку без спеціального дозволу (ліцензії), отримання якого передбачено чинним законодавством                                                                                | - до 5000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;                                                                       |
| - за недання або несвоєчасне надання або надання свідомо неправдивої інформації                                                                                                                          | - до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;                                                                       |
| - ухилення від невиконання або несвоєчасне надання про виконання розпоряджень, рішення про усунення порушень щодо цінних паперів                                                                         | - до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян                                                                         |
| - неподання або несвоєчасне надання або надання свідомо неправдивої інформації Комісії з цінних паперів та фондового ринку, якщо подання цих відомостей передбачено чинним законодавством                | - розмірі від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.                                                         |
| - здійснення операцій з випуску в обіг або розміщення належно не зареєстрованих цінних паперів (накладається на громадян чи посадових осіб)                                                              | - від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.                                                                 |
| - здійснення операцій на ринку цінних паперів без спеціального дозволу, отримання якого передбачено чинним законодавством (накладається на громадян чи посадових осіб)                                   | - від 20 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.                                                                  |
| - ненадання або несвоєчасне надання або надання свідомо неправдивої інформації Комісії з цінних паперів та фондового ринку, (якщо ці відомості передбачено подавати)                                     | - від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.                                                                 |
| - ненадання або несвоєчасне надання або надання свідомо неправдивої інформації Комісії з цінних паперів та фондового ринку, (якщо ці відомості передбачено подавати) з цінних паперів та фондового ринку | - від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.                                                                 |
| - ухилення від невиконання або несвоєчасне надання про виконання розпоряджень Комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення про усунення порушень щодо цінних паперів                             | - від 20 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].                                                              |

покликані виконувати такі функції:

- 1) обов'язковий порядок фіксування всіх осіб – учасників фондового ринку;
- 2) інформування учасників про порядок ведення операцій на фондовому ринку;
- 3) контроль за дотриманням встановлених правил поведінки на фондовому ринку.

Звісно ринок цінних паперів як складова фінансового ринку є надзвичайно важливим для розвитку виробництва та економіки в цілому. На нашу думку, проблемою функціонування вітчизняного ринку цінних паперів є недосконалість нормативно-правової бази та недотримання суб'єктами господарювання вимог існуючих

нормативно-правових актів, тому у міру подальшого розвитку фондового ринку потрібно працювати над їх усуненням, тому що лише в такому випадку можливий вихід на якісно новий рівень розвитку.

Ринок цінних паперів покликаний виконувати дві основні функції – мобілізувати вільні кошти для економічного розвитку та формувати надійні інструменти заощадження для населення. Але якщо враховувати, що цей сегмент фінансового ринку є одним з основних механізмів акумуляції і розподілу фінансових ресурсів, то при формуванні режиму його регулювання необхідно враховувати комплекс конкретних економічних і політичних

